

ਅਫ਼ਸੀਆਂ

ਜਾਣ ਖ਼ਫ਼ਾਣ

ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਪੱਤਰੀ ਨੂੰ ‘ਪੂਰੀ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਸੰਜੀਦਾ ਕਿਤਾਬ’ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।¹ ਬਾਈਬਲ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜਿਵੇਂ ਰੋਮੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤਰੀ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਅਬਦੀ ਮੰਜ਼ਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਲੇਖਕ

ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਬੂਤ

ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ‘ਪੌਲੁਸ ਜਿਹੜਾ ... ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਦਾ ਰਸੂਲ’ ਹੈ (1: 1) ਅਤੇ ‘ਪੌਲੁਸ ਜੋ ... ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦਾ ਕੈਦੀ’ ਹੈ (3: 1)। ਸਲਾਮ ਅਤੇ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਂਅ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਖ਼ਾਸ ਪਛਾਣ ਹੈ।² ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤਸਵੀਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਕ ਮਿਲਦੇ ਹਨ:

ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ [1: 15]; ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਆਖਦਾ ਹੈ [1: 16]; ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ‘ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦਾ ਕੈਦੀ’ ਦੱਸਦਾ ਹੈ [3: 1; 4: 1]; ਪਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਲਿੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸੇ ਉੱਤੇ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ [3: 3-6]; ਸੇਵਕਾਈ ਲਈ ਆਪਣੀ ਖ਼ੁਦ ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵੱਲ ਪਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹੈ [3: 7]; ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਹੋਣ ਲਈ ਆਖਦਾ ਹੈ [3: 13]; ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹਲੀਮੀ ਭਰੀ ਬੇਨਤੀ ਵਾਲਾ ਵਿਹਾਰ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ [3: 14-19]; ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀਣ ਦੇ ਇਕ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਲੋੜ ਅਤੇ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਵਿਅਰਥਤਾ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੋਚ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦਾ ਹੈ [4: 17-19]; ਉਸ ‘ਭੇਤ’ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ [5: 32]; ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਧੇ ਦੂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਲਈ ਦੁਆ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਮਿਲੇ [6: 19]; ਅਤੇ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਸਲਾਮ ਨਾਲ ਖ਼ਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ [6: 21, 22]। ਲੇਖਕ-ਪਾਠਕ ਸਬੰਧ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨਾਲ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤਕ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਉਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਪੱਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੋਈ ਲਗਦੀ ਹੈ।³

ਸੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾਕਟਿ੍ਨ ਭਾਵ ਸਿੱਖਿਆ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵੱਧਦੇ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਮਲਾਂ ਅਤੇ ਤਾੜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਖ਼ਤਮ ਕਰਦਿਆਂ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੀ

ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਹੋਰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣ ਦੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਹੈ। ‘‘ਹਰ ਵਾਕ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਉਹੀ ਲਹਿਜ਼ਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਸੀ।’’⁴ ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੀਆਂ 155 ਵਿੱਚੋਂ 78 ਆਇਤਾਂ ਥੋੜੇ ਬਹੁਤ ਫ਼ਰਕ ਨਾਲ ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।⁵ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਦਵਾਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਅਸਲ ਪੱਤਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਜ਼ਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਬਾਹਰੀ ਸਬੂਤ

ਚਾਰਲਸ ਸਮਿਥ ਲੂਈਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘‘ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਤਰੀ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ... ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਕੜੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਅਸੀਂ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤਰੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ।’’⁶ ਰੁੜੀਵਾਦੀ ਮਸੀਹੀ ਅਤੇ ਧਰਮਵਿਰੋਧੀ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਸਦੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵੰਡੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਲਗਦੀ ਹੈ।

‘‘ਲੋਦੀਕੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ’’ ਦੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾਂਅ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਰਸਮੀ ਕੈਨਨ ਜਿਹੜਾ ਮਾਰਸੀਆ ਦਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਸੀ (ਈਸਵੀ 140), ਇਸ ਕਰਕੇ ਇੱਥੇ ਇਸ ਦੇ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਹੋਣ ਤੇ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਰਸੀਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਿਆ। ਮਯੂਰੋਟੋਰੀਅਨ ਕੈਨਨ (ਲਗਭਗ 180 ਈਸਵੀ) ਵਿਚ ਇਹ ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਪੱਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ। ਇਹ ਲਾਤੀਨੀ ਅਤੇ ਸੀਰੀਆਈ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਲਈ ਅਤਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਬੂਤ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਪੱਤਰੀਆਂ ਦਾ ਭਾਗ ਹੈ। ... ਕਲੋਮੈਂਟ ਆਫ਼ ਰੋਮ, ਇਗਨੇਸ਼ਿਅਸ, ਪੋਲੀਕਾਰਪ, ਹਰਮੇਸ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਡਿਥੇਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।⁷

ਇਤਰਾਜ਼

ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਲੇਖਕ ਹੋਣ ਤੇ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਸੰਦੇਹਵਾਦੀ ਅਲੋਚਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਕ ਕਦੇ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।⁸ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਲੇਖਕ ਹੋਣ ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:⁹

(1) ‘‘ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਵਿਚ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਬਿਆਲੀ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਸਾਬਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ।’’ ਪਰ ਪੌਲੁਸ ਆਪਣੀਆਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿਚ ਖ਼ਾਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੋ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਵਜੂਦ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੇ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਕਲੀਸੀਆ ਉੱਤੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਸਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗਾ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਲਿੱਖੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਵਿਖਾਉਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਾਂਗੇ।

(2) ‘‘‘ਭੇਤ,’ ‘ਮੁਖ਼ਤਿਆਰੀ’ ਅਤੇ ‘ਨਿੱਜ ਦੇ ਲੋਕ’ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੇਂ ਅਰਥ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।’’ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸ਼ੱਕ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਸਹੀ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੌਲੁਸ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਇੱਕੋ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(3) ‘‘3:5 ਵਿਚ ‘ਉਹ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ’ ਦਾ ਹਵਾਲਾ (ਤੁਲਨਾ 2:20; 4:11) ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਰਸੂਲਾਂ ਦਾ

ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਆਏ ਸਨ।’ ਪਰ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਤੇ ਅਫ਼ਸੁਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ‘ਸਿੱਤਾਂ’ (3:8) ਜਾਂ ‘ਪਵਿੱਤਰ ਲੋਕਾਂ’ ਨਾਲ ਵੀ ਮਿਲਾਇਆ।

(4) ‘ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਵਿਚ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਸਲਾਮ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ।’ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(5) ‘‘ਇਕ ਕਲੀਸੀਆ’’ (ਵੇਖੋ 5:23-32) ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਮੰਡਲੀ ਜਾਂ ਮੰਡਲੀਆਂ ਦੇ।’ ਪੌਲੁਸ ਲਈ ਇਹ ਗੈਰ ਮਾਮੂਲੀ ਹੈ, ਪਰ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

(6) ‘ਗੈਰ ਪੌਲੁਸੀ ਚਿੱਠੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।’ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤਰੀ ਲਿਖੀ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਲੇਖਕ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ, ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।¹⁰ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਮਸੀਹੀਅਤ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ ਸਨ,¹¹ ਪਰ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਪੌਲੁਸ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਹੋਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਬੂਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਆਰੰਭ ਦੀ ਥਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਂ

ਵਿਦਵਾਨ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਰੋਮ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਹੋਈ ਸੀ। ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਤਕਰੀਬਨ 62 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਜਦ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਰੋਮ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਦੋ ਸਾਲ ਕੈਦ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 28:16-31)। ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਲਿਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਰੋਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਕੈਦ ਦੌਰਾਨ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ’ ਜਾਂ ‘ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਪੱਤਰੀਆਂ’ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸੀਆਂ, ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ, ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ ਅਤੇ ਫ਼ਿਲੋਮੋਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।¹² ਡੋਨਲਡ ਗੁਥਰੀ ਨੇ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ ਕੈਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕੈਦ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ, ਦੇ ਲਾਭ-ਹਾਨੀਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਬੂਤ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ‘ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਪੱਤਰੀਆਂ’ ਪੌਲੁਸ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਰੋਮੀ ਕੈਦ ਦੌਰਾਨ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।¹³

ਜਦ ਕੁਲੁੱਸੇ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਗੜਬੜ ਹੋਈ ਤਾਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੌਰ ਤੇ ਇਪਫ਼੍ਰਾਸ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਰੋਮ ਵਿਚ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਗੜਬੜੀ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇ (ਵੇਖੋ ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:7; 4:12, 13)। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਪੌਲੁਸ ਭਗੋੜੇ ਗੁਲਾਮ ਉਨੇਸਿਮੁਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਸੀਹੀ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹਦੇ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਲੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਕੋਲ ਭੇਜਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।¹⁴ ਗੁਲਾਮ ਦੇ ਮਾਲਕ ਫ਼ਿਲੋਮੋਨ ਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਸੀਹੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਫ਼ਿਲੋਮੋਨ 19)। ਸ਼ਾਇਦ ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ।¹⁵ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਭੇਜ ਕੇ ਪੌਲੁਸ ਕੁਲੁੱਸੇ ਵਿਚ ਹੋਈ

ਗੜਬੜ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਤੁਖਿਕੁਸ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਉਨੋਸਿਮੁਸ (ਫਿਲੋਮੋਨ 10-13) ਦੇ ਹੱਥ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ ਤੇ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4: 7)। ਤੁਖਿਕੁਸ ਅਤੇ ਉਨੋਸਿਮੁਸ ਆਸੀਆ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਅਫ਼ਸੁਸ ਦੇ ਨਾਂਅ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਚੁੱਕਿਆ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 6:21, 22)। ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਨੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਐਨੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਲੋਮੋਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਰੋਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਕੈਦ ਦੌਰਾਨ 60-61 ਈਸਵੀ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹੋਇਆ।¹⁶

ਮੰਜ਼ਿਲ

ਅਫ਼ਸੁਸ ਸ਼ਹਿਰ

ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸੁਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਬੜਾ ਨਾਂਅ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ *ਵਣਜੀ ਮਹੱਤਵ* ਸੀ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਕੇਸਤਰ ਨਦੀ ਦੀ ਘਾਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ ਅਤੇ ਬੜੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਵਣਜ ਦੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਫ਼ਾਇਦੇ ਲਏ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਅਫ਼ਸੁਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਸਾਹੀ ਰਾਹ ਜੋੜਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਫ਼ਰਾਤ, ਏਸ਼ੀਆ ਮਾਈਨਰ ਅਤੇ ਭਿਏਂਡਰ ਘਾਟੀ ਤਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਦੂਜਾ, ਅਫ਼ਸੁਸ *ਸਿਆਸੀ* ਤੌਰ ਤੇ *ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ* ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਰੋਮ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਦਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਖ਼ੁਦ ਮੁਖ਼ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਉੱਤੇ ਰੋਮੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਆਪੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਫ਼ਸੁਸ ਰੋਮੀ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਹਾਕਮ ਸਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਠਹਿਰਾਏ ਹੋਏ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਉੱਥੇ ਕਚਹਿਰੀ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਪੈਨਿਓਨੀ ਖੇਡਾਂ ਮਈ (ਮਊਸ) ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਲੋਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਤੀਜਾ, ਅਫ਼ਸੁਸ *ਧਾਰਮਿਕ* ਤੌਰ ਤੇ *ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ* ਸੀ। ਇਸਦੀ ਸ਼ਾਨ ਡਾਇਨਾ ਜਾਂ ਅਰਤਮਿਸ ਦਾ ਮੰਦਰ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 19:35), ਜੋ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਤੋਂ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਦਰ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਸੱਤ ਅਜੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸੀ। ਇਹ 425 ਫੁਟ ਲੰਮਾ, 220 ਫੁਟ ਚੌੜਾ, ਅਤੇ 60 ਫੁਟ ਉੱਚਾ ਸੀ। ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਇਕ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ 127 ਖੰਭਿਆਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 36 ਖੰਭਿਆਂ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਅਤੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਅਤੇ ਬਾਰੀਕ ਨੱਕਾਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੰਦਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਡੀ ਵੇਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵੇਦੀ ਦੇ ਮਗਰ ਮਖ਼ਮਲ ਦੇ ਪਰਦੇ ਸਨ। ਪੜਦਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਅਰਤਮਿਸ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਸੀ। ਮੂਰਤੀ ਕਿੱਥੋਂ ਆਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਕਈਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉੱਪਰੋਂ ਡਿੱਗੀ ਸੀ। ਮੂਰਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਦੇਵਦਾਰ ਦੀ ਲੱਕੜ, ਦਿਆਰ ਜਾਂ ਪੱਥਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਲੀਅਮ ਬਾਰਕਲੇ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:

... ਮੂਰਤੀ ਪਾਲਥੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠੀ ਇਕ ਕਾਲੀ ਖੁੰਬਾਰ ਜਿਹੀ ਮੂਰਤ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਛਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਔਲਾਦ ਦੇਣ ਦਾ ਪਰਤੀਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਮੁਗਦਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਅਜੀਬ, ਬਦਸੂਰਤ, ਬੇਢੰਗੀ ਮੂਰਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।¹⁷

ਡਾਇਨਾ ਦੇ ਮੰਦਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਝੱਲ ਨਾਲ ਭਰੀ ਅਤੇ ਰਹੱਸ ਭਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਅਤੇ ਨੀਚ ਕੰਮ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਲਈ ਓਟ ਦੀ ਥਾਂ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਫ਼ਸੂਸ ਬਦਕਾਰੀ ਅਤੇ ਬੁਰਿਆਈ ਲਈ ਬਦਨਾਮ ਸੀ। ਤਾਂ ਵੀ ਪੌਲਸ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੂਜੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨਾਲੋਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਕੱਟਿਆ।¹⁸

ਅਫ਼ਸੂਸ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 13-20 ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੌਲਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਿਰੀਆ ਦੇ ਅੰਤਾਕਿਆ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਕ੍ਰੈਂਕ ਜੇ. ਗੁਡਵਿਨ¹⁹ ਅਤੇ ਡੋਨਲਡ ਗੁਥਰੀ²⁰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਫ਼ਰਾਂ 45 ਤੋਂ 58 ਈਸਵੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਅਫ਼ਸੂਸ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 18-20 ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਦੂਜੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਆਇਆ। ਉੱਥੇ ਉਹ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਰਿਹਾ ਪਰ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 18: 19-21)।

ਆਪਣੀ ਤੀਜੀ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਜੋ ਪੰਜਾਹ ਸਦੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਉਹ ਵਾਪਸ ਵੀ ਆਇਆ। ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਕੁਝ ਚੇਲੇ ਮਿਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਪੁਲੋਸ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਅਕਵਿੱਲਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਸਕਿੱਲਾ ਵੱਲੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਚਨ ਸਿਖਾਉਣ ਤਕ ਅਪੁਲੋਸ ਸਿਰਫ਼ ਯੂਹੰਨਾ ਦਾ ਬਪਤਿਸਮਾ ਦੇ ਕੇ, ਅਫ਼ਸੂਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 18:24-26)।

ਮਸੀਹ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਹੰਨਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਪਤਿਸਮਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆਇਆ ਸੀ। ਯਹੂਦੀਆ ਦੇ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ‘‘ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਲਈ ਤੌਬਾ ਦੇ ਬਪਤਿਸਮੇ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ’’ ਕੀਤਾ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 1:4)। ਇਹ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਸੀਹਾ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 1: 19-51)। ਪਰ ਮਸੀਹ ਦੀ ਮੌਤ ਅਤੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਅਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2 ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਯੂਹੰਨਾ ਦਾ ਬਪਤਿਸਮਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਪੁਲੋਸ ਬਪਤਿਸਮੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਬਪਤਿਸਮੇ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 19 ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹ ਬਪਤਿਸਮਾ ਪਾਇਆ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਹੁਣ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮਸੀਹ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪੌਲਸ ਨੇ ਅਫ਼ਸੂਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ‘‘ਜਾਂ ਤੁਸਾਂ ਨਿਹਚਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਮਿਲਿਆ’’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 19:2)। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ‘‘ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਭੀ ਨਹੀਂ ਭਈ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਹੈਗਾ ਹੈ’’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 19:2), ਤਾਂ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਪਤਿਸਮਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਬਪਤਿਸਮੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਯਿਸੂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਪੈਂਟੀਕਾਸਟ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ‘‘ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ’’ ਉਸ ਵਿਚ ‘‘ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ’’ ਅਤੇ ‘‘ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦਾ ਦਾਨ’’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:38) ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੌਲਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘‘ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ’’ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 19:5)। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ,

ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਵਧੀਆ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਪਤਿਸਮੇ ਦੇ ਮਕਸਦ ਦੀ ਸਮਝ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਾਰਣ ਵਾਸਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਡੁਬਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਫ਼ਸੁਸ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਸੀ।

ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 19:8-10; 20:31), ਜਿਸ ਨਾਲ ‘ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਵਚਨ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਪਰਬਲ ਹੋਇਆ’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 19:20)। ਅਰਤਿਮਿਸ ਦੇਵੀ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਭੜਕੇ ਦੰਗੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੌਲੁਸ ਅਫ਼ਸੁਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮਕਦੂਨੀਆ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 20:1); ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਲੀਸੀਆ ਕਾਇਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਯਹੂਸਲਮ ਜਾਂਦਿਆਂ ਪੌਲੁਸ ਅਫ਼ਸੁਸ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਤੁਸ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਵਿਦਾਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 20:17-38 ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

‘ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ’ (1:1)

ਭਲਾ ਚਿੱਠੀ ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ? ਮੁੱਢਲੇ ਵਾਕ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਥਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ’ ਹੀ ਹੈ (1:1)। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਯੂਰੇਟੋਰੀਅਨ ਕੈਨਨ, ਇਰੇਨੀਉਸ, ਟਰਟੁਲੀਅਨ, ਸਿਕੰਦਰੀਆ ਦੇ ਕਲੋਮੇਂਟ ਅਤੇ ਓਰੀਗਨ ਨੇ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ‘ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਪੱਤਰੀ’ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।¹ ਕਈ ਮੁੱਢਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਮੂਲ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸੁਸ ਸ਼ਬਦ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ।² ਇਸ ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮਾਮਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ।

ਭਲਾ ਇਹ ਏਸੀਆ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਈ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਇਕ ਸਰਕੁਲਰ ਹੈ? ਤਿੰਨ ਯੂਨਾਨੀ ਹੱਥਲਿਖਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ‘ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ’ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹਨ ਸਿਨੇਟਿਕੁਸ ਵੇਟੀਕੇਨੁਸ ਅਤੇ P46 ਹਨ।³ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਹੱਥਲਿਖਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਹੱਥਲਿਖਤ ਇਕ ਵਧੀਆ ਲਿਖਤੀ ਕਲਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ ਅੱਖਰ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੱਥਲਿਖਤ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 1:15 ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮਨਬਦਲੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਅਜੀਬ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਲ ਕੱਟੇ ਸਨ। ਪਰ ਪੌਲੁਸ ਅਫ਼ਸੁਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਵੱਧਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਲੋਕ 3:2 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਸਬੂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਫ਼ਸੁਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਪਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂਅ ਤੋਂ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਪ ਉਸੇ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 3:2-4 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਅਰਥ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਫ਼ਸੁਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਚਿੱਠੀ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਕਿ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤਰੀ ਇਕ ਸਰਕੁਲਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਦਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਿਸੇ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਨਿੱਜੀ ਸਲਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 6:23, 24 ਦਾ ਬਰਕਤ ਦਾ ਕਲਮਾ ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ

ਦੇ ਆਮ ਢੰਗ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਮੱਧਮ ਪੁਰਖ ਦੀ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ।

ਸਬੂਤ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ‘‘ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ’’ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਐਨੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਕਿ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਅਫ਼ਸੁਸ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਨਾਂਅ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਦੱਸੀਏ? ਹੈਨਰੀ ਕਲੇਰੰਸ ਥਿਅਸਨ,²⁴ ਡੋਨਲਡ ਗੁਬਰੀ,²⁵ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਣ ਲਿਖੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ:

(1) ‘‘ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਹ ਪੱਤਰੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਲਈ ਸਰਕੁਲਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ‘ਜੋ ਵਿਚ ਹਨ’ (1: 1) ਦੇ ਬਾਅਦ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਛੱਡਦਿਆਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਕਲੀਸੀਆ ਵੱਲੋਂ ਭਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਜਾਂ ਮੂਲ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਨਕਲ ਵਿਚ ਨਾਂਅ ਜੋੜਨ ਲਈ।’’ ਇਸ ਥਿਉਰੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਸਫ਼ਸੁਸ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਕੋਲ ਹੱਥਲਿਖਤ ਨਾਲ ਬਣਾਈਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਅਫ਼ਸੁਸ ਤੋਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਨੇਟਿਕੁਸ ਅਤੇ ਵੇਟਿਕੇਨੁਸ (ਜੋ ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ) ਵਿੱਚ ‘‘ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ’’ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ‘‘ਚਿੱਠੀ ਲੌਦੀਕੀਆ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ।’’ ਇਹ ਥਿਉਰੀ ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4: 16 ਵਿਚ ਲੌਦੀਕੀਆ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ ਦੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਚਿੱਠੀ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਰਸੀਅਨ ਨੇ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੇ ‘‘ਲੌਦੀਕੀਆ ਦੇ ਨਾਂਅ ਚਿੱਠੀ’’ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ।²⁶ ਪਰ ਅਫ਼ਸੁਸ ਦੀ ਥਾਂ ‘‘ਲੌਦੀਕੀਆ’’ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਥਲਿਖਤ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(3) ‘‘ਚਿੱਠੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਲਈ ਸੀ।’’ ਇਕ ਆਮ ਅਰਥ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਈ ਇਹੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਅੱਜ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਲਈ ਵੀ ਲਿੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਮਾਰਸੀਅਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਲੌਦੀਕੀਆ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਨੇਟਿਕੁਸ ਅਤੇ ਵੇਟਿਕੇਨੁਸ ਦੀਆਂ ਹੱਥਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ‘‘ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ’’ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ ਹੋਰਨਾਂ ਹੱਥਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ‘‘ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ’’ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਢਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਅਫ਼ਸੁਸ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਨਾਂਅ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਅਫ਼ਸੁਸ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਹਰ ਥਾਂ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਲਈ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਸੀ।

ਮਕਸਦ

ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦੀ ਸਨਾਤਨ ਮੰਸ਼ਾ ਨੂੰ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਆਇਤਾਂ 1: 9, 10 ਹਨ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮੰਸ਼ਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਭੇਤ ਪਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਛਾ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸੁਰਗ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਹਾਨੀ ਬਰਕਤਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ (1: 3-14) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਹਤਰ ਸਮਝ ਲਈ ਦੁਆ ਕੀਤੀ (1: 15-23)। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਨਵੇਂ ਕੰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨਵੇਂ ਸਬੰਧ ਦੀ ਜਿਹੜਾ ਯਹੂਦੀਆ ਅਤੇ

ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਸੀ, ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ (2: 1-22)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਤੇ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ (3: 1-9)। ਉਸ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਗੱਲ (3: 10-13) ਅਤੇ ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਲੀਸੀਆ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕੇ (3: 14-21)।

ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਭਾਵ ਜੋ ਕੁਝ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਵਿਹਾਰਕ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਲਈ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਇਕ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣੇ ਰਹਿ ਕੇ ਮਸੀਹ ਅਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮੰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ (4: 1-6)। ਉਸ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ ਕਿ ਮਸੀਹ ਨੇ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ (4: 7-16)। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੇ ਪਤਨੀਆਂ ਅਤੇ ਪਤੀਆਂ, ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਅਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬਣਾਏ ਹਨ (4: 17-5: 21)। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਲੈ ਲੈਣ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ (5: 22-6: 9)। (6: 10-20)। ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਤੁਖ਼ਿਕੁਸ ਦੇ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਇਆ (6: 21, 22) ਅਤੇ ਬਰਕਤ ਦਾ ਕਲਮਾ ਦਿੱਤਾ (6: 23, 24)।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਸੀਹ ਅਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮੰਜ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਫ਼ਸੁਸ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮੰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਲੇਰ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਵਿਸ਼ੇ

ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਵਚਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਸੂਲ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਰਹੇਗਾ:

‘ਸੁਰਗੀ ਥਾਂਵਾਂ’ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ ‘ਸੁਰਗੀ ਥਾਂਵਾਂ’ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (1: 3, 20; 2: 6; 3: 10; 6: 12)। ਇਹ ਇਕ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*epouraniois*) ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ ਜੋ ਮੂਲ ਵਿਚ ‘heavenlies’ ਹੈ²⁷ ‘ਹੈਵਨਲੀਜ਼’ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ (1: 3), ਜਿੱਥੇ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਸਿਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ (1: 20, 21), ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹਨ, ਮਸੀਹ ਨਾਲ ਬਿਠਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (2: 6), ਜਿੱਥੇ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਕੰਮ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮੰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਹੈ (3: 10) ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕਲੀਸੀਆ ਆਪਣੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਦੀ ਹੈ (6: 12)। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਲੀਸੀਆ ਮਸੀਹ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਆਮਦ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਭਾਵ ਜੋ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ। ਕਲੀਸੀਆ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ‘ਹੈਵਨਲੀਜ਼’ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਕਲੀਸੀਆ ਬਲਕਿ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦੱਸਦੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਤੱਕ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਬਦਲਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਦੇਰ ਤਕ ਰਹੇਗੀ।

‘ਮਸੀਹ’ ਮਸੀਹ ਉਹ ਦਾਇਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ‘ਮਸੀਹ ਵਿਚ’ ਜਾਂ ਇਸ ਵਰਗਾ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਤੇਈ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ

ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਵਫ਼ਦਾਰ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਨੀ ਬਰਕਤਾਂ ਨਾਲ ਬਰਕਤ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਰਕਤਾਂ ਵਿਚ ਚੁਣੇ ਜਾਣਾ, ਕਬੂਲੇ ਜਾਣਾ, ਛੁਡਾਏ ਜਾਣਾ, ਮਾਫ਼ੀ ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਸਾਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਵਾਰਿਸ, ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੇ ਮੋਹਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਲੋਕ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹਨ ਉਹ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਰਗੀ ਥਾਂਵਾਂ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹਨ, ਹੋਰਨਾਂ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਘਰ ਹਨ, ਖ਼ੁਦਾ ਅੱਗੇ ਉੱਦਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਸਮਰੱਥਾ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਸਿਰ ਅਤੇ ਦੇਹ ਦੇ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਘਰ ਭਾਵ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਸਿਰੇ ਦਾ ਪੱਥਰ ਹੈ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਦੀ ਕਸ਼ਿਸ਼। ਉਹ ਸਲੀਬ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ, ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਵਡਿਆਈ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਲਾੜੀ ਭਾਵ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਲਾੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪੌਲਸ ਦੀ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਇਹ ਵਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹ ਸਾਡੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸਹੀ ਪਾਤਰ ਹੈ।

“ਕਲੀਸੀਆ!” ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ “ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ” ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਸਿਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਦੀ “ਭਰਪੂਰੀ” ਹੈ (1:22, 23)। ਕਲੀਸੀਆ ਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਭਾਵ “ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਘਰਾਣਾ” (2:19), ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦਾ “ਵਾਸ” (2:20-22) ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ (5:23-33)। (3:10, 21 ਵੀ ਵੇਖੋ)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਬਹੁਤ ਦੁਰਗਾਮੀ ਹਨ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

“ਮੁਕਤੀ!” ਪਾਪ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਬਚਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੇ ਲਹੂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਅਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ (1:7)। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਕਤੀ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਦਯਾ, ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸੰਭਵ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਬਚਾਅ ਹੈ (2:1-7)। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਦਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਬੂਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (2:8-10)। ਮੁਕਤੀ ਮਸੀਹ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੁਲ੍ਹਾ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੁਕਤੀ ਅੱਡ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੁਲ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ “ਇਕ ਨਵਾਂ ਮਨੁੱਖ” (2:15), ਭਾਵ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਕਤੀ ਇਕ ਭੇਤ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹੁਣ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (3:1-21)।

“ਚੱਲਣਾ!” ਪੌਲਸ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ ਕਿ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾਏ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਭਾਵ ਕਲੀਸੀਆ ਲਈ ਏਕਤਾ ਵਿਚ ਚੱਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ (4:1-16)। ਇਸ ਦੇ ਲੋਕ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ (4:17-32), ਬਲਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ (5:1-6) “ਚਾਨਣ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ” ਵਾਂਗ (5:7-14) ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ (5:15-6:20)। ਅਧਿਆਇ 4 ਤੋਂ 6 ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਮਸੀਹੀ ਚਲਣ ਅਧਿਆਇ 1 ਤੋਂ 3 ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ ਬਾਰੇ ਦੱਸੀ ਗਈ ਪੌਲਸ ਦੀ ਵਿਹਾਰਕ ਪ੍ਰਾਸਿੰਗਕਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀਆਂ ਚਲਾਕੀਆਂ ਨਾਲ ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਲਿਆ ਕੇ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰੂਪਰੇਖਾ

- I. ਸਲਾਮ: ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖਤ (1: 1, 2)
- II. ਜਲਾਲੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਮਕਸਦ (1: 3-3: 21)
 - ੳ. ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਨੀ ਬਰਕਤਾਂ ਅਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਮਕਸਦ (1: 3-14)
 - ਅ. ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਮਕਸਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ ਲਈ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਦੁਆ (1: 15-23)
 - ੲ. ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਮਕਸਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਚਿੱਤਰਣ (2: 1-3)
 - ਸ. ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸਨਾਤਨ ਮੰਸ਼ਾ (2: 4-10)
 - ਕ. ਮਸੀਹ ਦੇ ਲਹੂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਾਏ ਗਏ (2: 11-13)
 - ਖ. ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੇਲ (2: 14-22)
 - ਗ. ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਕਾਈ (3: 1-7)
 - ਘ. ਖੁਦਾ ਦੀ ਸਮਝ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ (3: 8-13)
 - ਙ. ਸ਼ਕਤੀ, ਸਮਝ ਅਤੇ ਭਰਪੂਰੀ ਲਈ ਦੁਆ (3: 14-21)
- III. ਜਲਾਲੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਵਿਹਾਰ (4: 1-6: 20)
 - ੳ. ‘‘ਏਕਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੱਦੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਚਾਲ ਚੱਲੋ’’ (4: 1-3)
 - ਅ. ਸੱਤ ਗੁਣਾ ਏਕਤਾ ਰੱਖ ਕੇ (4: 4-6)
 - ੲ. ਕਲੀਸੀਆ ਲਈ ਮਸੀਹ ਦੇ ਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ (4: 7-16)
 - ਸ. ਮਨ ਦੀ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਹੋਣਾ (4: 17-32)
 - ਕ. ‘‘ਮਸੀਹ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਚੱਲਣਾ’’ (5: 1-6)
 - ਖ. ‘‘ਚਾਨਣ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਚੱਲਣਾ’’ (5: 7-14)
 - ਗ. ‘‘ਸਮਝ ਨਾਲ ਚੱਲੋ’’ (5: 15-6: 20)
- IV. ਬਰਕਤ ਦਾ ਕਲਮਾ: ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀ ਦੀ ਬਰਕਤ (6: 21-24)

ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ

ਖੁਦਾ ਦੇ ਭੇਤ

ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਰਚਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਅਸੀਮ ਸਮਝ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਬਗਾਵਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਬਾਗ਼-ਏ-ਅਦਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਣਦੇ ਥਾਂ ਨੂੰ ਗੁਆ ਬੈਠੇਗਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਬਣਾਈ।

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪਾਪ ਵਿਚ ਡਿੱਗਣ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਖੁਦਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸੁਰਗ ਦੂਤਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਕੌਮ ਨਾਲ ਇਕ ਅਹਿਦ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਪਰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਅਰਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਛੁਟਕਾਰੇ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਖੁਦਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸੁਰਗੀ ਫੌਜਾਂ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਮਸੀਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਿਆਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਖੁਦਾ ਇਸਰਾਏਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀ

ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਯਿਸੂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ‘‘ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਰਤਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ?’’ ਤਾਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘‘ਸੁਰਗ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਭੇਤਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ’’ (ਮੱਤੀ 13: 10, 11)। ‘‘ਭੇਤਾਂ’’ ਲਈ ਇੱਥੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*mustērion*) ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਗੁਪਤ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਪਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ‘‘ਭੇਤ’’ ਕੋਈ ਵੀ ਉਹ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਹੁਣ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ,

ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਜੇ ਮੇਰੀ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਮਨਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸਥਿਰ ਕਰ ਸੱਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਂ, ਉਹ ਭੇਤ ਦੇ ਪਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਹੜਾ ਸਨਾਤਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਹੁਣ ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅਨਾਦੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਪਰਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਿਹਚਾ ਦੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਅਦੁੱਤੀ ਬੁੱਧਵਾਨ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ, ਹਾਂ, ਉਸੇ ਦੀ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਜੁੱਗੋ ਜੁੱਗ ਮਹਿਮਾ ਹੋਵੇ। ਅਮੀਨ! (ਰੋਮੀਆਂ 16: 25-27)।

ਇਹ ਭੇਤ ਭਾਵ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਰਹੱਸ ਕੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਪਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ?

(1) *ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਬੇਪਰਤੀਤੀ ਦਾ ਭੇਤ।*

‘‘ਹੁਣ ਹੋ ਭਰਾਵੋ, ਕਿਤੇ ਐਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜਾਚ ਵਿਚ ਸਿਆਣੇ ਬਣ ਬੈਠੋ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਭੇਤ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਾ ਰਹੋ ਭਈ ਕੁਝ ਕਠੋਰਤਾ ਇਸਰਾਏਲ ਉੱਤੇ ਆਣ ਪਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪਈ ਰਹੇਗੀ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋ ਲਵੇ’’ (ਰੋਮੀਆਂ 11: 25)।

ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਸੀਹਾ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦੇਣਗੇ। ਉਹ ਉਸਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਰਾਹ ਤੱਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਹਰ ਯਹੂਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਉਮੀਦ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਬੇਟਾ ਹੀ ਮਸੀਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਉਹ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਮਸੀਹਾ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗਾ ਤਾਂ ਯਹੂਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦੇਣਗੇ। ਇਹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਭੇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸੀ।

(2) *ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੋਈ ਖੁਦਾਈ ਦਾ ਭੇਤ।*

ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਤਸੱਲਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਓਹ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਗੁੰਦੇ ਰਹਿਣ ਭਈ ਓਹ ਸਮਝ ਦੀ ਪੂਰੀ ਨਿਹਚਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧਨ ਨੂੰ ਪਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਭੇਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈਣ ਅਰਥਾਤ ਮਸੀਹ ਨੂੰ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਛਿਆ ਦੇ ਭੇਤ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਆਪਣੇ ਉਸ ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਨੇ ਉਸ ਵਿਚ ਧਾਰਿਆ ਸੀ (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 2: 2; ਵੇਖੋ ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1: 9)।

ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਮਹਾਨ ਫੌਜੀ ਆਗੂ, ਸਿਆਸੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤੇ ਦੀ ਰਾਹ ਤੱਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਖ਼ਾਬ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ

ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਸੀਹਾ ਮਨੁੱਖੀ ਦੇਹ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਦਾ ਨੇ ਇਸ ਸਭ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ, ਪਰ ਯਿਸੂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਤਕ ਸਭ ਗੁਪਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਦੇਹ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਹੈ।

(3) *ਮਸੀਹ ਦੇ ਵਾਸ ਸਥਾਨ ਦਾ ਭੇਤ।*

ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਭੇਤ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸਾਰਿਆਂ ਜੱਗਾਂ ਅਤੇ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਰਿਹਾ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਮਹਿਰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਭਈ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਭੇਤ ਦੇ ਧਨ ਦਾ ਪਰਤਾਪ ਕੀ ਹੈ, ਸੋ ਏਹ ਮਸੀਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਪਰਤਾਪ ਦੀ ਆਸ ਹੈ (ਕੁਲੋਸੀਆਂ 1:26, 27)।

ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਦਾਉਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਵੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਵੀ ਮਸੀਹਾ ਦੀ ਰਾਹ ਤਕ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਖੁਦਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਦੀਆਂ ਤੇ ਬਿਠਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨਬੀ ਨੇ ਕਦੇ ਇਸ ਸਚਿਆਈ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਗੁੱਪਤ ਭੇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(4) *ਅਮਰਤਾ ਦਾ ਭੇਤ।*

ਵੇਖੋ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਭੇਤ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਸੱਭੋ ਨਹੀਂ ਸੋਚਾਂਗੇ। ਪਰ ਸੱਭੋ ਛਿਣ ਭਰ ਵਿਚ ਅੱਖ ਦੀ ਝਮਕ ਵਿਚ ਛੇਕੜਲੀ ਤੁਰ੍ਹੀ ਫੂਕਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੋਰ ਦੇ ਹੋਰ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਤੁਰ੍ਹੀ ਫੂਕੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਮੁਰਦੇ ਅਵਿਨਾਸੀ ਹੋ ਕੇ ਜੀ ਉੱਠਣਗੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਦੇ ਹੋਰ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਜਹੂਰ ਹੈ ਕਿ ਨਾਸਵਾਨ ਅਵਿਨਾਸ ਨੂੰ ਉਦਾਲੇ ਪਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਮਰਨਹਾਰ ਅਮਰਤਾ ਨੂੰ ਉਦਾਲੇ ਪਾਵੇ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:51-53)।

ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਦੇਹ ਬੁਰਿਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਦੇਹ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚੋਂ ਛੁਡਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਹ ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿ ਖੁਦਾ ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਅਵਿਨਾਸੀ ਭਾਵ ਅਮਰ ਦੇਹ ਦੇਵੇਗਾ, ਇਸ ਧਾਰਣਾ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ। ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਖੁਦਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅਵਿਨਾਸੀ ਹੋਣ ਦੇ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਖੋਲ ਦਿੱਤਾ।

(5) *ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਦਾ ਭੇਤ।*

ਕਿਉਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਪੋਸਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਸੀਹ ਵੀ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਹ ਦੀ ਦੇਹੀ ਦੇ ਅੰਗ ਹਾਂ ... ਇਹ ਭੇਤ ਤਾਂ ਵੱਡਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਮਸੀਹ ਅਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਵਿਖੇ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 5:29-32)।

ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਰਹੱਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਭਾਵ ਇਹ ਭੇਤ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਮੰਸਾ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਕ੍ਰਿਸ ਬੁਲਰਡ

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਫੋਰਟਵਰਥ ਕ੍ਰਿਸਚਿਅਨ ਕਾਲਜ ਲੈਕਚਰਜ਼ (1962): 152 ਵਿਚ ਜੌਨ ਬੇਨਿਸਟਰ, "ਮੈਸੇਜ਼ ਆਫ ਦ ਬੁਕਸ ਆਫ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ." ²ਰੋਮੀਆਂ ਤੋਂ ਫਿਲੋਮੋਨ ਵਿਚ ਸਲਾਮਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ। ਪੌਲਸ ਕਿਸੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਸੀ: ਵੇਖੋ 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 10: 1; ਗਲਾਤੀਆਂ 5:2; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:23; 1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 2: 18; ਫਿਲੋਮੋਨ 9. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਾਓ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦਾ ਨਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ: 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 16:21; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4: 18; 2 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 3:17; ਫਿਲੋਮੋਨ 19. ³ਡੋਨਲਡ ਗੁਬਰੀ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਇੰਟ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ (ਪੰਨਾ ਰਹਿਤ: ਟਿੰਡੇਲ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1970; ਰੀਪ੍ਰਿੰਟ, ਡਾਊਨਰਜ਼ ਗ੍ਰੇਵ; ਇਲੀਨੋਇ: ਇੰਟਰਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1974), 479-80. ⁴ਵੈਨਰੀ ਕਲੇਰੰਸ ਥਿਅਸਨ, ਇੰਟ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1943), 240. ⁵ਦ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੈਂਡਰਡ ਬਾਈਬਲ ਇੰਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ, ਸੰਪਾ. ਜੇਮਸ ਔਰ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1960), 2:959 ਵਿਚ ਚਾਰਲਸ ਸਮਿਥ ਲੂਈਸ, "ਐਪਿਸਟਲ ਟੂ ਦ ਇਡੀਸੀਅੰਜ਼." ⁶ਉਹੀ, 956. ⁷ਗੁਬਰੀ, 480; ਹੈਰਲਡ ਡਬਲਯੂ. ਹੇਨਰ ਇਡੀਸੀਅੰਜ਼, ਐਨ ਐਕਸਜੈਟਿਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਅਕੈਡਮਿਕ, 2002), 2-6; ਅਤੇ ਪੀਟਰ ਟੀ. ਓ ਬ੍ਰਾਇਨ, ਦ ਲੈਟਰ ਟੂ ਦ ਇਡੀਸੀਅੰਜ਼, ਦ ਪਿੱਲਰ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1999), 4. ⁸ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਿਆਂ 1519 ਤੋਂ 2001 ਤਕ ਦੇ ਪੌਲਸੀ ਲੇਖਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹੋਰਨਰ ਦਾ ਚਾਰਟ ਵੇਖੋ (ਹੋਰਨਰ, 9-18)। ⁹ਥਿਅਸਨ, 240-41. ¹⁰ਪੌਲਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਭਾਗ ਬੋਲ ਕੇ ਲਿਖਵਾਏ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 16:21 ਅਤੇ ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4: 18 ਦੇ ਸਲਾਮ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ 'ਲਿਖੇ।'

¹¹ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਵ 'ਬੂਠੀ ਦਿੱਕਤ' ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਸਜੂਰ, ਕਾਲਪਨਿਕ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ। ¹²ਜੇਲੂ ਦੀਆਂ ਪੱਤਰੀਆਂ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਲਈ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋ ਹੋਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅਫ਼ਸੂਸ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ (ਈਸਵੀ 55; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 20: 17, 31) ਜਾਂ ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ (ਈਸਵੀ 58; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 24:27) ਪੌਲਸ ਦੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਰੋਮੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਚਰਚਾਵਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਵੇਖੋ ਪੀਟਰ ਟੀ. ਓ ਬ੍ਰਾਇਨ, ਕੋਲੋਸੀਅੰਜ਼, ਫਿਲੋਮੋਨ, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 44 (ਵਾਕੋ, ਟੈਕਸਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1982), xlixiv; ਅਤੇ ਓਵਨ ਡੀ. ਆਲਬਰਟ, ਕੋਲੋਸੀਅੰਜ਼ ਐਂਡ ਫਿਲੋਮੋਨ, ਟਰੁੱਥ ਫਾਰ ਟੂਡੇ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਸਰਸੀ, ਆਰਕੈਂਸਾ: ਰਿਸੋਰਸ ਪਬਲਿਕੇਸ਼ੰਜ਼, 2005), 8-9, 494. ¹³ਗੁੱਬਰੀ, 472-78. ¹⁴ਕਈ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲੋਮੋਨ ਕੁਲੁੱਸੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਕ ਤਰਕ ਉਸਦਾ ਘਰ ਲੋਦੀਕੀਆ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਤੇ ਫਿਲੋਮੋਨ ਦੇ ਨਾਂ ਪੱਤਰ ਲੋਦੀਕੀਆ ਦਾ ਪੱਤਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4: 16 ਵਿਚ ਹੈ। (ਥਿਅਸਨ, 236-37.) ¹⁵ਉਹੀ, 235. ¹⁶ਉਹੀ, 233. ¹⁷ਵਿਲੀਅਮ ਬਾਰਕਲੇ, ਲੈਟਰ ਟੂ ਦ ਸੈਵਨ ਚਰਜ਼ (ਨੈਸਵਿੱਲੇ, ਅਖੰਗਡਨ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1957), 15. ¹⁸ਅਫ਼ਸੂਸ ਵਿਚ ਅਰਮਿਸ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਵੇਖੋ ਰਿਚਰਡ ਓਸਟਰ, "ਦ ਇਡੀਸੀਅੰਜ਼ ਅਰਤਿਮਿਸ ਐਜ਼ ਐਨ ਅਪੋਨੇਂਟ ਆਫ ਅਰਲੀ ਕ੍ਰਿਸਚਿਅਨੀਟੀ," *jahrbuch Fiir Antike und christentum* 19 (1976): 24-44; ਅਤੇ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵੇਖੋ, ਡੋਸਟਰ, 28. ¹⁹ਫ੍ਰੈਂਕ ਜੇ. ਗੁਡਵਿਨ, ਏ ਹਾਰਮਨੀ ਆਫ ਦ ਲਾਈਫ ਆਫ ਸੇਂਟ ਪੌਲ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1951; ਰੀਪ੍ਰਿੰਟ, ਐੱਨ ਆਰਬਰ, ਮਿਸਿਗਨ: ਕੁਸ਼ਿੰਗ-ਮਲੋਏ,

1973), 35, 871²⁰ਗੁੱਥਰੀ, 65-66.

²¹ਥਿਅਸਨ, 242. ²²ਗੁਥਰੀ, 509. ²³ਐਂਡ੍ਰਿਊ ਟੀ. ਲਿੰਕਨ, *ਇਫੀਸੀਅੰਜ਼*, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੇਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ. 42 (ਡਲਾਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1990), 1. ²⁴ਥਿਅਸਨ, 243-44. ²⁵ਗੁਥਰੀ, 510-12. ²⁶ਥਿਅਸਨ, 244; ਗੁਥਰੀ, 480. ²⁷ਐਥਲਬਰਟ ਡਬਲਯੂ. ਬਲਿੰਗਰ, *ਏ ਫ਼ਿਟਿਕਲ ਲੈਕਸੀਕਨ ਐਂਡ ਕੰਕੋਰਡੈਂਸ ਟੁ ਦ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਐਂਡ ਗ੍ਰੀਕ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ* (ਲੰਦਨ: ਸੈਮੂਏਲ ਬੈਗਸਟਰ ਐਂਡ ਸੰਜ਼, ਮਿਤੀ ਰਹਿਤ; ਰੀਪ੍ਰਿੰਟ, ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਜ਼ੋਂਡਰਵਨ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, ਰੀਜੈਂਸੀ ਹੈਫ਼ਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, 1975), 365; ਵਾਲਟਰ ਬਾਊਰ, *ਏ ਗ੍ਰੀਕ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਕਸੀਕਨ ਆਫ਼ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਐਂਡ ਅਦਰ ਅਰਲੀ ਫ਼ਿਸਚਿਅਨ ਲਿਟਰੇਚਰ*, ਜਿਲਦ 3ਜੀ, ਸੋਧ ਅਤੇ ਸੰਪਾ. ਫ਼੍ਰੈਡਰਿਕ ਵਿਲੀਅਮ ਡੈਂਕਰ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਪ੍ਰੈੱਸ, 2000), 388 ਵੀ ਵੇਖੋ।